

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Petri Danielis Huetii Demonstratio Evangelica

Huet, Pierre Daniel

Parisiis, 1679

III. Vertumnus idem ac Moses.

urn:nbn:de:hbz:466:1-16260

- veterum peritus, & futurorum præcius, utraque literis commendavit. Mihi vero caussa inesse videtur probabilior velamini, quo Moſes de monte descendens faciem texit: nam hoc fuit velut nova frons, & nova facies priori & nativæ ſuperimpoſita. Ex luce vero, quam ex Dei colloquio retulerat, factum eſt ut fulgidus & radiatus
- libr. 1. cap. 9. Janus pingi ſolitus ſit, quod factum diſcimus ex Albrico. Janus præſidet Janus, quod & nomen indicat, & clavis quam dextra gerit; unde & Ἰανῶν dicitur. Gloſſæ Philoxeni: *Janus, Ἰανῶν θεός*. Dicitur & Patulcius & Cluſivius. At, Ἰανῶν, Apollinis quoque cognomen eſt, ut docet Nigidius. Apollo autem Moſes eſt. Mercurius etiam, alter Moſes, *μεγάρων* & *ἑσφῶν* à cardinibus januarum dicitur. Ego vero aliam fabulæ hujus reperio originem in hiſtoria Moſis: ſic enim legitur in Exodo: *Vocavit autem Moſes omnes ſeniores filiorum Iſrael, & dixit ad eos: Ite tollentes animal per familias veſtras, & immolate Phæſe; ſacculumque hyſſopi tingite in ſanguine qui eſt in limine; & aſpergite ex eo ſuperliminare, & utrumque poſtem: nullus veſtrum egredietur oſtium domus ſue uſque mane. Tranſibit enim Dominus percurrens Ægyptios: cumque viderit ſanguinem in ſuperliminari, & in utroque poſte, tranſcendet oſtium domus, & non ſinet percufforem ingredi domos veſtras & ledere. Vidimus ſupra Apollinem ἀγῆα eſſe dictum, quod viis itidem ut Mercurius præſit. Uterque autem Moſes eſt. Janum ſimiliter redorem eſſe viarum Macrobius teſtificatur. Ait idem, *Mythicos referre, regnante Jano omnium domos religione ac ſanctitate fuiſſe munitas*; quod de Moſe veriffime & aptiffime dici poteſt. *Viam pandere Deorum ad audientiam creditur Janus, auctore Arnobio. Cauſam affert Ovidius, quod cum limina ſervert, per ipſum habetur aditus ad Deos.* Hanc ipſam eſſe cauſam, cur primus Deorum omnium invocetur, cenſet Macrobius. Quam ſæpe munere hoc functus ſit Moſes, Deumque inter & homines medium ſe & ſequeſtrum præſtiterit, docet ſacra Hiſtoria. Omni vero obſervatione dignum eſt, & rem penitus evincit ac conficit, quod legitur apud Albricum de imagine Jani: *In dextra habebat clavem, in ſiniſtra vero habebat baculum, quo ſaxum percutere, & ex illo aquam producere videbatur. Quo pertinet illud Ovidii: Ille tenens baculum dextra, clavemque ſiniſtra.* En tibi Moſem virga è rupe aquas elicientem. Memorabile & illud portentum, quo protenſa manu effecit Moſes, ut aquæ maris Rubri in alveum revolutæ imminentem Ægyptiorum exercitum obruerent, hoc adumbratur ſigmento, quod poſt Ovidium refert Macrobius; bello Sabino, irruentibus per portam Janualem hoſtibus, ex ade Jani, per hanc portam, magnam vim torrentium undis ſcatentibus erupiffè, multasque perduellium catervas devoratas rapida voragine periiffè. Navis illa in Jani numifmatis expreſſa, non navigium quo Saturnus trajecit in Italiam, ſed ficellam illam ſcirpeam pice ac bitumine oblitam mihi videtur ſignificare, in qua Moſes expoſitus eſt. Regem fuiſſe Janum auctor eſt Plutarchus; quamobrem in throno ſedentem eum Albricus repræſentat: in Ebræos jus regium Moſes exercuit, & βασιλεύς à Clemente Alexandrino appellatus eſt. *Quis te conſtituit principem & judicem ſuper nos?* aiebat ei rixofus ille Ebræus in Ægypto. Italorum Janus legumlator fuit, teſte eodem Plutarcho: Moſes Iſraelitarum. *Xenon primo Italicorum tradit Janum in Italia primum Diis templa feciſſe, & ritus inſtituiſſe ſacrorum*: ipſa ſunt verba Macrobi: præcipua hæc Moſis laus eſt. Jano divini honores in Italia ſunt decreti: Moſi ſub aliis nominibus, paſſim. Ex variis denique, quæ de Jano ſeruntur fabulis, concludamus cum Arnobio, nullum unquam extitiſſe Janum; credamufque potius, allatis convicti rationibus, nihil aliud quam impoſitam Moſi larvam fuiſſe.*
- Vertumnus III. Vertumnus eundem eſſe ac Janum bene longa diſſertatione probare conatus eſt Johannes Annius Viterbienſis, quem & alii affectati ſunt. Hoc ſi illi concedatur, concedatur quoque nobis neceſſe eſt Vertumnus eſſe Moſem. Scribit Propertius in Elegia, Vertumni laudibus dicata, ſpeciem illum Iacchi nonnumquam furari ſolitum, Phæbi etiam, necnon & Fauni. Atqui Phæbus, & Iacchus Moſem diſſimulant, ut docui, diſſimulat & Faunus, ut mox docebo. Hortorum quoque Deus eſt Vertumnus, itidem ut Priapus, qui Moſes eſt. In omnes fingitur formas, ut Proteus, & Faunus; quorum uterque, alter Moſes eſt; & ut Genius, quem vultu mutabilem eſſe teſtatur Horatius: Genius autem ad Solem refertur, ut oſtendi ad Origenem: Sol autem Apollo eſt, Apollo Moſes. Eadem enim res, ut ſæpe jam monui, alium ſignificatum habet phyſicum, alium hiſtoricum. Mentibus etiam humanis præeſſe, & cogitationes hominum vertere ac mutare Vertumnus Acron cenſet, quod aliud Genii officium eſt. Se puellam & virum fieri prædicat Vertumnus apud Propertium; quod & de Mercurio, & de Baccho, & de Vulcano, & de Tireſia legitur. Itaque in omnibus Italia municipiis ambiguo vultu Vertumni ſimulacra fingebantur, quæ pro habitu impoſito, diverſas numinum facies exhibebant. Auctor Acron. *Vertumnus Deus invertendarum rerum eſt, id eſt mercaturæ*, inquit Aſconius Pedianus. Idem tradunt Acron,
- Albr. De Deor. imag. Nigid. apud Macrobi. Sat. libr. 9. cap. 9. Esod. 12. 21. & ſeq. Macrobi. Sat. libr. 1. cap. 9. Arnob. libr. 3. Ovid. f. Faſt. Macrobi. Sat. libr. 1. cap. 9. Ovid. f. Faſt. Ovid. Faſt. 1. Macrobi. Sat. libr. 1. cap. 9. Plat. in Numa Albr. De Deor. imag. Clem. Alex. Strom. 2. Esod. 2. 14. Plat. Quæſt. Rom. Macrobi. Sat. libr. 1. cap. 9. Arnob. libr. 3. Vertumnus idem ac Moſes. Propert. libr. 4. Eleg. 2. Horat. libr. 2. Epit. 2. Prop. libr. 4. El. 2. Act in Horat. Scem. 1. Sat. 7. Aſcon. in Ci.

& Porphyrio. Id ille cum Mercurio, qui Moses est, commune habet; item cum Jano, ut illic scribit Acron. Primitias fructuum sibi vindicat apud Propertium & Ovidium; quod primitiæ frugum omnium, quas Deo offerebant Israëlita, pertinerent ad Sacerdotes, quorum de genere erat Moses. Arma etiam apud Propertium tulisse gloriatur: Mosē *ἐν ἀπασιν στρατηγῶν ἄριστον ἁγορεύει*, in omnibus rebus exercituum ducem se gefisse perhibent Josephus & Clemens Alexandrinus. Vertumnum Deum Etruria facit Varro: Mosē divinis honoribus insipitæ gentes consecrarunt.

IV. Rursum Mosē nobis exhibet alter Romanorum Deus Faunus: quod probare promptum est, cum idem ille sit ac Pan, quem Mosē esse vicinus. Corniger uterque, pinu coronatus uterque, Panicorum terricolorum auctor uterque: nam & id Fauno Dionysius Halicarnassensis adscribit. Bacchi comes uterque: nam & id Fauno tribuit Nonnus in Dionysiis. Fatidicus uterque: nam præter alios Virgilius Fauni oracula prædicat. Quin etiam in nomine Panis habetur origo nominis Fauni, si Salmafio credimus. Itaque Fauni, qui Pan est, & Mercurii sacra primus in Italia fertur instituisse Evander Arcas. Sacra autem patria hæc erant: nam Panem & Mercurium colunt imprimis Arcades; Panem vero præcipue, qui Deus omnium antiquissimus ipsis est & honoratissimus, ut scribit Dionysius. Antiquissimum item Ægyptiis haberi tradit Herodotus: unde colligi obiter potest ex Ægyptiaca Theologia Arcadicam esse ortam. Panem esse Faunum ostendit Ovidius, cum Lupercalia, quæ Pani celebrabantur, Fauni sacra appellat; & Fauni ac Panis nomina promiscue usurpat. Idem alibi:

Exul ab Arcadia Latios Evander in agros

Venerat, impositos attuleratque Deos:

Sacraque multa quidem, sed Fauni prima bicornis

Has docuit gentes, alipedisque Dei.

Idem ostendunt Cincius & Cassius apud Servium, cum aiunt ab Evandro Faunum Deum appellatum. Servius alibi docet eundem esse Deum, Inuum, Panem, Ephialtem sive Incubonem, Faunum, Fatuum, & Fatuellum. Paria propemodum diserit Probus Virgilio Interpres: paria & Auctor libelli De origine gentis Romanæ: paria & Rutilius Numatianus in Itinerario. Quare insigniter falsus est Libelli ejusdem Auctor, & ante eum Dionysius, & quicumque advenientem cum Arcadibus Evandrum à Fauno Aboriginum rege exceptum fuisse prodiderunt: nam quomodo excipi ab eo potuit in Italia, qui per eum primum cognitus in Italia & cultus est? Nec alium dicas; nam scribit diserte Dionysius Faunum Evandri hospitem, eum ipsum esse quem Romani inter Indigetes retulerunt: Auctor vero memorati Libelli eundem esse ac Panem. Nec idcirco negaverim Fauni nomen ulli deinde in Italia fuisse tributum; at Faunum Deum, ipsum esse Panem pertendo. Quædam tamen Fauni propria fabulatores voluerunt esse, ex quibus & Mosē eum esse conjicimus: cujusmodi est tempus quo dicitur vixisse; Orphei enim, qui Mosē est, æqualem facit Lactantius. Æqualis quoque dicitur Herculis, qui est Josue. Fatuam Faunam forem cum Lactantius uxorem habuisse scribit: Amram Mosi pater, quem sæpe cum filio confundi observavimus, uxorem habuit Jochabed forem patrualem. Faunam hanc eandem esse ac Maiam notat Cornelius Labeo apud Macrobius: Maiam autem quidam Vulcani uxorem, plerique Mercurii matrem, quidam Semelen Bacchi matrem putant, ut ibidem monet Macrobius. Vulcanus autem, Mercurius, & Bacchus, Mosē ipse est. Narrat Cedrenus & Suidas Faunum eundem esse ac Mercurium; vasrum illum fuisse, disertum, Mathematicarum & Naturalium disciplinarum peritum, Philosophum, & futurorum præcium; quæ in Mosē omnia apprime quadrant. Addunt fratrum deinde insidiis appetitum in Ægyptum fugisse, magna auri copia suffarcinatum; ibique pro Deo habitum, per annos undequadragesima regnasse. His male dissimulatur vera Mosi historia, qui fratrum & Ægyptiorum insidias veritus, non in Ægyptum, sed ex Ægypto profugit, & annis quadragesima, multi itidem auri locuples, Israëlitis præfuit; & divinos demum honores in Ægypto adeptus est. Ægyptios locupletasse dicitur Faunus apud eundem Suidam: Israëlitas Mosē consiliis suis ditavit, tum expilatis & spoliatis Ægyptiis, tum & parta armis uberrima regione. Vult Macrobius Maiam Fauni filiam fuisse, (Oma dicitur Servio, sed mendose) & cum patri concubitu ejus appetenti, ne myrtea quidem virga ab eo cæsa, & vini poculis onusta, morigeram se præbere vellet, ei tandem in serpentem mutato esse obsecutam; proptereaque in ejus templis vitem superextendi, ex iisque serpentes caute abigi. In his Mosi virga in serpentem mutata, & Mosē ipse in vini Deum à Mythicis conversus agnoscitur. Metalla, metallorumque fundendorum, ac conflandorum artem reperisse Faunum idem Suidas perhibet: qua re Prometheo, quem Mosē esse diximus, similis est. Prudentiam Fauni laudat Dionysius; Mosi Josephus, qui

cer. Verr. 3.
Act. & Porph. in
Hor. Ep. 20. l. 1.
Prop. l. 4. El. 2.
Ovid. Met. 14.
Josi. in Ap. l. 2.
Clem. Strom. 1.
Varr. libr. 4. de
Ling. Lat.

Faunus idem
ac Moses.

Dionys. Hal.
libr. 5.
Nonn. Dion.
libr. 13.
Virg. Æneid. 7.
Salm. in Solim.
Dion. libr. 1.

Herod. libr. 2.
cap. 145.
Ovid. 2. Fast.
& 5.

Serv. in Georg.
1. & in Æn. 6.

Prob. in Virg.
Georg. 1.

Rutil. Itin. 1. 1.
Dion. libr. 1.

Lactant. libr. 1.
Instit. cap. 22.

Macrobi. lib. 2.
Sat. cap. 12.

Suid. in
Φαυνοσ.

Macrobi. Sat. libr.
1. cap. 12.
Serv. in Æn. 2.

Suid. in
Φαυνοσ.
Dion. Hal. l. 1.
Joseph. libr. 2.
contra Apion.